

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2019-02-15
Stockholm

Mål nr
M 8471-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-02-16 i mål nr M 856-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

Motpart

Karlskoga Vattenkraft AB
Box 42
691 21 Karlskoga

Ombud: Advokat T C

SAKEN

Dammsäkerhetsklassificering avseende regleringsdammen vid Fiskhustjärn i Filipstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet. Mark- och miljödomstolens dom står därmed fast.

Dok.Id 1475627

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Värmlands län beslutade den 28 januari 2016 att dammen vid Fiskhustjärn i Filipstads kommun skulle klassificeras i dammsäkerhetsklass B. Efter att beslutet överklagats av Karlskoga Vattenkraft AB upphävde mark- och miljödomstolen länsstyrelsens beslut att placera dammen i dammsäkerhetsklass.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska upphäva den överklagade domen och fastställa länsstyrelsens beslut den 28 januari 2016 och i andra hand återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för ny prövning.

Bolaget har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har i huvudsak vidhållit det som myndigheten anfört i sitt beslut och i mark- och miljödomstolen samt tillagt bl.a. följande: Eftersom det är fråga om tillämpning av ny lagstiftning borde målets svårighetsgrad ha föranlett att målet i mark- och miljödomstolen avgjordes i den sammansättning som anges i 2 kap. 4 § första stycket och 6 § andra stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, LOM, dvs. en lagfaren domare, ett tekniskt råd och två särskilda ledamöter.

Bolaget har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen och har därtill inkommit med en ny konsekvensutredning. Bolaget har avseende den nya utredningen anfört sammanfattningsvis följande: Bolaget, länsstyrelsen och Svenska Kraftnät träffade i oktober 2017 en överenskommelse för utveckling av samordnad beredskapsplanering för dammbrott i Svartälven. Inom ramen för denna överenskommelse har datorsimuleringar avseende konsekvenser av dammhaverier utförts och resultaten avseende dammen vid Fiskhustjärn delredovisats i en rapport. I rapporten konstateras bl.a. att enligt utförda beräkningar leder sekundärbrottet troligen till översvämning av nedströmsliggande fastighet X (X).

Vattendjup intill byggnaderna förväntas uppgå till ca 0,2 m vid normala flödesförhållanden och 0,4 m vid 100-årsflöden samt klass I-flöden. Fastigheten påverkas dock redan av det naturliga flödet vid de högre flödena och marginalskanan vid dessa flödesscenarier är därmed marginell. Inga andra fastigheter påverkas. Det ska påpekas att översvämning vid normala flödesförhållanden kan inträda med relativt kort varsel, medan översvämning vid 100-årsflöden samt klass I-flöden följer av ökade flöden som byggs upp under en relativt lång period (10–14 dagar) vilket innebär att de som riskerar att drabbas blir förvarnade och kan vidta skyddsåtgärder i relativt god tid. Det ska även påpekas att det inte som tidigare antagits är fråga om att fem fastigheter berörs, utan endast en vars hus ligger på en torpargrund där höjd till bjälklag uppskattas till 0,2 – 0,4 m. Länsstyrelsen förefaller vara av uppfattningen att den i rapporten angivna vattenhastigheten om 2,6 m/s skulle gälla vid sommarstugan. Denna uppfattning är dock felaktig då det framgår tydligt av rapporten att den aktuella vattenhastigheten gäller i en tabellpunkt som är belägen mitt i fåran i den gamla utskovskanalen. Avståndet mellan tabellpunkten och sommarstugan torde vara ca 50 m och med tanke på detta och vattendjupet om 0,2 m säger det sig självt att vattnet blir i det närmaste stillastående vid sommarstugan. Vid dessa förhållanden är risken för liv även för små barn försumbar.

Länsstyrelsen har i fråga om den nya konsekvensutredningen anfört bl.a. följande: Av den nya konsekvensutredningen framkommer att en sommarstuga drabbas vid dammhaveri. Vid sommarstugan beräknas vattnet bli ca 0,2 m högt vilket vid en första anblick kan tyckas lite, men vattenhastigheten är 2,6 m/s vilket är snabbt även i jämförelse med beräkningar av andra dammhaverier. Vid dessa förhållanden finns det risk för liv för små barn. Vattnets hastighet och lyftkraft gör det omöjligt för dem att stå kvar. Av den första konsekvensutredningen framgår att förloppet kan vara snabbt och hastigt med följd att vattnet kan komma överraskande och utan förvarning. Detta har inte förändrats i och med den nya konsekvensutredningen. Länsstyrelsen har gett in en rapport och en presentation från Engineers Australia avseende konsekvenser vid olika vattendjup och vattenhastighet. Länsstyrelsen ifrågasätter bolagets påstående om att vattnet vid fritidshuset blir stillastående. I konsekvensutredningen anges att vattnet får det djup och den hastighet vid sommarstugan som tidigare angetts och bolaget har således inte visat att risken för liv är försumbar.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Sammansättningen i mark- och miljödomstolen

Enligt huvudregeln i 2 kap. 6 § första stycket LOM ska mark- och miljödomstolen i mål som överklagats dit bestå av en lagfaren domare och ett tekniskt råd. Om målets svårighetsgrad eller omfattning föranleder det, får rätten enligt paragrafens andra stycke i stället ha den sammansättning som anges i 2 kap. 4 § första stycket LOM, dvs. en lagfaren domare, ett tekniskt råd och två särskilda ledamöter.

I detta fall gör varken målets svårighetsgrad eller omfattning att mark- och miljödomstolen borde ha haft någon annan sammansättning än den som anges i huvudregeln (se MÖD 2018:15). Det har således inte förekommit något rättegångsfel som medför att mark- och miljödomstolens dom ska undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Risk för människoliv

Mark- och miljööverdomstolen ska pröva om ett dammhaveri vid Fiskhustjärn kan medföra en risk för förlust av människoliv som inte är försumbar och om dammen därför ska vara klassificerad i dammsäkerhetsklass B i stället för att inte klassificeras (se 11 kap. 24 § tredje stycket och 25 § andra stycket miljöbalken).

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att den nya utredningen som getts in i målet är lämplig att lägga till grund för klassificeringen. Utredningen som sådan har inte heller ifrågasatts av länsstyrelsen.

Av den nya utredningen framgår att ett dammhaveri vid Fiskhustjärn skulle, genom en snabb och betydande vattenståndshöjning, leda till ett sekundärbrott i utskoven i Liljendals kanal. Vattenhöjningen i den gamla utskovskanalen, som vid normalflöden antas vara torrlagd, leder troligen till översvämning av fastigheten X. Vattendjupet intill byggnaderna förväntas uppgå till ca 0,2 m vid normala flödesförhållanden och 0,4 m vid 100-årsflöden samt klass I-flöden. Vid normala flödesförhållanden beräknas vattenståndet i älven vid Liljendal höjas med 1,3 m medan

det vid högflödesförhållandena troligen inte blir någon betydande höjning i jämförelse med grundflödet. Ingen betydande översvämning sker längs med Liljendalsälven mellan grunddammen och sammanflödet med det övriga dammhaveriflödet. Vidare framgår att det vid en viss tabellpunkt, belägen i den gamla utskovskanalen uppströms den berörda fastigheten, blir den maximala vattenhastigheten 2,6–2,7 m/s beroende på flödessituation. Vid högflöden beräknas hastigheten vara 2,4–2,6 m/s redan av de naturliga flödena.

Av de översvämningskartor som ingår i den nya utredningen framgår att vid en högflödessituation når vattnet fram till bostadshuset på den berörda fastigheten redan på grund av flödet och ett dammhaveri skulle medföra en ytterligare höjning. Vidare framgår att vid ett dammhaveri skulle vattennivån intill byggnaden komma att stiga ytterligare. Då området invid huset redan skulle vara översvämmat och personer som vistas där har haft skäl att sätta sig i säkerhet sedan tidigare kan risken för människoliv vid ett dammhaveri i högflödessituationerna anses vara försumbar då vattendjupet ökar med ca 0,2 m.

Det beräknade vattendjupet vid normala flödesförhållanden om 0,2 m invid byggnaden på den berörda fastigheten medför inte i sig att risken för människoliv ska anses vara försumbar. Som länsstyrelsen framfört kan, vid en högre strömhastighet, även så låga nivåer innebära risker. Bolaget och länsstyrelsen har olika uppfattning om vid vilken plats den i rapporten beräknade maximala vattenhastigheten om 2,6 m/s kan uppstå. Mark- och miljööverdomstolen finner inte skäl att ifrågasätta vad bolaget anført om att det gäller en beräkningspunkt i den gamla utskovskanalen. Av utredningens översvämningskartor framgår att vattnet beräknas svämma över kanalen och nå bostadsbyggnaden på den berörda fastigheten. Mot bakgrund av vattnets beräknade utbredning bedöms hastigheten invid huset dock vara klart lägre än i utskovskanalen. Även om vattnet därmed inte, som bolaget anført, med säkerhet kan sägas bli i det närmaste stillastående, är det i vart fall fråga om så låga vattenhastigheter att risken för människoliv vid ett dammhaveri med beaktande av det beräknade djupet kan anses vara försumbar.

Klassificering

Mark- och miljööverdomstolen finner att utredningen i målet ger stöd för att risken för förlust av människoliv i samband med ett dammhaveri är försumbar. Då det inte framkommit någon annan grund för klassificering instämmer alltså Mark- och miljööverdomstolen i mark- och miljödomstolens bedömning att dammen vid Fiskhustjärn inte ska vara klassificerad i dammsäkerhetsklass. Länsstyrelsens överklagande ska därför avslås.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsrådet Johan Svensson, referent, tekniska rådet Dag Ygland och tf. hovrättsassessorn Anders Wallin. Föredragande har varit David Sandberg.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-02-16
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 856-16

KLAGANDE

Karlskoga Vattenkraft AB
Box 42
691 21 Karlskoga

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands län beslut den 28 januari 2016, ärende nr 535-8707-2015

SAKEN

Dammsäkerhetsklassificering avseende regleringsdammen vid Fiskhustjärn i
Filipstads kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsen i Värmlands län beslut den 28 januari 2016, ärendenummer 535-8707-2015, att placera regleringsdammen vid Fiskhustjärn i dammsäkerhetsklass.

Dok.Id 323622

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

Länsstyrelsen beslutade den 28 januari 2016 att dammen vid Fiskhustjärn i Filipstads kommun skulle klassificeras i dammsäkerhetsklass B.

YRKANDEN M.M.

Karlskoga Vattenkraft AB har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, beslutar att dammen vid Fiskhustjärn i Filipstads kommun ska klassificeras som U (dammanläggning utan dammsäkerhetsklass).

Bolaget har i överklagandet närmare kommenterat underlaget för konsekvensklassificeringen enligt RIDAS och har därutöver anfört bl.a. följande. Den 1 juli 2014 infördes en ny reglering i 11 kap. miljöbalken genom vilken tre dammsäkerhetsklasser A, B samt C inrättades. En damm som inte faller in under kriterierna för någon av dammsäkerhetsklasserna benämns U (damm utan dammsäkerhetsklass), med betydelsen att konsekvensutredning har utförts men att dammen inte tillhör dammsäkerhetsklass A, B eller C enligt 11 kap. 24-25 §§ miljöbalken (SvKFS 2014:1). Redan innan den nya regleringen infördes har dammägarna själva klassificerat sina dammar enligt Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet, RIDAS. Med anledning av den nya regleringen har bolaget lämnat in en konsekvensutredning och förslag till dammsäkerhetsklass avseende damm vid Fiskhustjärn till länsstyrelsen. Bolaget har därvid föreslagit att dammen ska klassificeras såsom U då ett dammhaveri inte skulle leda till betydande konsekvenser och därför har liten betydelse från samhällelig synpunkt. Risken för förlust av människoliv vid ett dammhaveri i den aktuella dammen är försumbar. Enligt 11 kap. 24-25 §§ miljöbalken ska en damm vara klassificerad i någon av dammsäkerhetsklasserna A, B eller C om dammen vid ett dammhaveri kan medföra icke försumbar risk för förlust av människoliv, alternativt förstörelse av områden som är av riksintresse för kulturmiljövården, störning i elförsörjningen, förstörelse av infrastruktur, förstörelse av eller störning i samhällsviktig verksamhet, miljöskada eller ekonomisk skada förutsatt att konsekvenserna inte har liten betydelse från samhällelig synpunkt. Då dammen vid Fiskhustjärnen i Filipstads kommun inte uppfyller de nämnda kriterierna ska denna klassificeras som U, dvs. en damm-

anläggning utan säkerhetsklass. Enligt Svenska Kraftnäts vägledning Konsekvensutredningar och dammsäkerhetsklassning 2015/128 kan ett dammhaveri i en damm utan säkerhetsklass inte förväntas leda till betydande konsekvenser eller störningar. Ett dammhaveri i en sådan damm skulle endast medföra mindre och lokala skador som kan återställas utan alltför stora kostnader. Konsekvenser som endast drabbar något eller några enskilda intressen ska inte medföra att dammen klassificeras. En förutsättning för att en damm inte ska klassificeras i en dammsäkerhetsklass är att risken för människoliv bedöms vara försumbar. Ett dammhaveri vid dammen i Fiskhustjärn skulle endast medföra mindre lokala skador som kan återställas utan alltför stora kostnader. Enligt 3 § förordningen (2014:214) om dammsäkerhet är ett av kriterierna för att en konsekvensutredning överhuvudtaget ska behöva göras att dammen är över 5 meter hög. Det kan noteras att Fiskhustjärn endast är cirka 2,2 meter hög. Inom kraftindustrin uppmärksammades dammsäkerhetsfrågan alltmer under 1990-talet och man kom till insikt om behovet av gemensamma dammsäkerhetsriktlinjer. Ett omfattande utrednings- och utvecklingsarbete ledde fram till att kraftindustrin 1997 antog Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet (RIDAS). Riktlinjerna beskriver bl.a. rutiner för dammägarnas egenkontroll inom området (prop. 2013/14:38 s. 15). Den senaste revideringen av RIDAS gjordes år 2012. De tidigare konsekvensklasserna 1A, 1B, 2 samt 3 ersattes då av de nya konsekvensklasserna 1+, 1, 2 samt 3. I förarbeten till de nya bestämmelserna om dammsäkerhetsklassificering i miljöbalken anförde regeringen att dammsäkerhetsklasserna A, B och C i stort överensstämmer med de konsekvensklasser som anges i branschens riktlinjer RIDAS 1+, 1 och 2 (prop. 2013/14:38 s. 47). Konsekvensklass 3 motsvarar närmast en damm som inte ska placeras i en dammsäkerhetsklass enligt Svenska Kraftnäts vägledning Konsekvensutredningar och dammsäkerhetsklassificering 2015/128 s. 12. I proposition 2013/14:38 Dammsäkerhet påpekas att miljöbalkens dammsäkerhetsklasser överensstämmer i stort med de konsekvensklasser som anges i branschens riktlinjer RIDAS. Regeringen bedömde därför att förslaget om dammsäkerhetsklassificering inte skulle komma att medföra några större administrativa åtgärder eller kostnader för de dammägare som redan klassificerat sina dammar enligt RIDAS (prop. 2013/14:38 s. 47). Om enbart det faktum att det ligger en byggnad i ett område som med allra största sannolikhet inte

kommer att översvämmas vid ett dammhaveri men som i för sig teoretiskt sett skulle kunna nås av vatten ska leda till att dammen i fråga klassas som en högriskdamm i någon av dammsäkerhetsklasserna A eller B enligt miljöbalken, innebär detta att en stor andel av alla dammar kommer att behöva klassificeras om från lågriskdammar enligt RIDAS till högriskdammar enligt miljöbalken. Detta förefaller inte ha varit regeringens avsikt vid införandet av regleringen. Enligt Underlag för konsekvensklassificering enligt RIDAS har dammen vid Fiskhustjärn bedömts tillhöra konsekvensklass 3. Detta motsvaras alltså närmast av dammsäkerhetsklass U. Den nyaste klassificeringen enligt den senaste revideringen av RIDAS visar alltså att dammen vid Fiskhustjärnen i dagsläget tillhör konsekvensklass 3. Det framhålls att sannolikheten för förlust av människoliv bedöms vara försumbar, vilket enligt RIDAS innebär en sannolikhet av mindre än 1 procent. I proposition 2013/14:38 Dammsäkerhet anfördes följande avseende vad som ska betraktas vid bedömningen av om det föreligger mer än försumbar risk för förlust av människoliv. ”Vid bedömningen ska man därför utgå från huruvida människor normalt kan förväntas vistas i det område som kommer att översvämmas vid ett dammhaveri. Om det är fråga om bebyggda områden med bostadshus, arbetsplatser, andra byggnader eller samlingsplatser där människor normalt vistas föreligger det alltid en påtaglig risk för förlust av människoliv. Detsamma gäller välbesökta friluftsområden där människor kan förväntas vistas mer frekvent. Om det däremot är fråga om ett helt oexploaterat område som inte ligger i närheten av något samhälle och där människor därför mer sällan uppehåller sig får risken anses vara försumbar och behöver då inte beaktas”. (Prop. 2013/14:38 s. 59.) Utöver ovan återgivna citat utvecklades i propositionen inte mer detaljerat hur bedömningen av vad som utgör risk för förlust av människoliv ska göras. Av citatet skulle man kunna dra slutsatsen att den enda parametern som ska beaktas är huruvida människor normalt kan förväntas vistas i det område som kommer att översvämmas vid ett dammhaveri. Risken för att en människa ska dö på grund av att hon nås av vatten upp till fotknölna torde dock vara försumbar även i miljöbalkens mening. Rimligen måste därför ett antal andra parametrar än de som angetts i propositionen tas i beaktande. Detta stöds av vad som sägs i Svenska Kraftnäts vägledning Konsekvensutredningar och dammsäkerhetsklassning 2015/128, där det bl.a.

påpekas att bedömningen av om fara för förlust av liv föreligger kan behöva innefatta rimlighetsantaganden med hänsyn till översvämningens djup och karaktär. I propositionen anges inte uttryckligen att en sannolikhetsbedömning avseende risken för förlust av människoliv ska göras. En gradering av risken för att en viss händelse ska inträffa på en skala, där försumbar risk måste anses utgöra det lägsta steget på skalan, innefattar dock oundvikligen en sannolikhetsbedömning avseende hur troligt det är att händelsen ska inträffa. Vid ett dammhaveri skulle vattnet i dammen vid Fiskhustjärn med allra högsta sannolikhet välja den naturliga vattenfåran. I det område som då skulle översvämmas ligger det överhuvudtaget inga byggnader. Enligt tillämpningsvägledningen för RIDAS 2012 ges detaljerade riktlinjer för hur sannolikheten för förlust av människoliv ska värderas. Avseende byggnader anges att ett riktvärde kan tillämpas som innebär att om fem fritidshus berörs så ska dammen bedömas som en konsekvensklass 1-anläggning (RIDAS – Konsekvensklassificering s. 10), vilket alltså i stort motsvarar dammsäkerhetsklass A-B enligt miljöbalken. Enligt RIDAS anses således risken/sannolikheten för förlust av människoliv vara försumbar även om det finns upp till fem fritidshus i det område som riskerar att översvämmas vid ett dammhaveri. Någon motsvarande precisering har inte gjorts i propositionen 2013/14:38 Dammsäkerhet, trots att meningen har varit att konsekvensklasserna enligt RIDAS ska stämma överens med dammsäkerhetsklasserna i miljöbalken. Rimligtvis kan lagstiftaren inte ha avsett att enbart det faktum att en byggnad kan nås av vatten innebär att det ska anses föreligga en icke-försumbar risk för förlust av människoliv. Länsstyrelsens beslut har vidare utgått ifrån att vattnet skulle vara snabbt stigande och kraftigt forsande, vilket är ett antagande som framförts för mer än tio år sedan utan stöd av beräkningar. I dagsläget bedöms detta antagande såsom mycket osannolikt. Den sammanlagda sannolikheten för att vattnet vid ett dammbrott inte skulle välja den naturliga vattenfåran, att vattnet skulle vara snabbt stigande och kraftigt forsande, samt att en person skulle befinna sig utomhus på den enda fritidsfastighet som påverkades, är så låg att den måste anses vara försumbar. Sannolikheten för detta har enligt RIDAS bedömts till mindre än 1 procent.

Länsstyrelsen har bestritt bifall till överklagandet.

Länsstyrelsen har vidare i yttrande kommenterat den dokumentation bolaget hänvisat till och har härutöver anfört bl.a. följande. Det är i målet ostridigt att ett dammhaveri vid anläggningen Fiskhustjärn kan komma att översvämma en eller flera sommarstugor. Bolaget har i sin överklagan anfört att ”Om det är fråga om bebyggda områden med bostadshus, arbetsplatser, andra byggnader eller samlingsplatser där människor normalt vistas föreligger alltid en påtaglig risk för förlust av människoliv” (prop. 2013/14:39 s. 59). Att lagstiftaren inte närmare än så utvecklat hur risken för förlust av människoliv ska bedömas kan inte ses som ett misstag eller förbiseende. En sommarstuga kan i vart fall under delar av året vara bostadshus. Det är i vart fall en annan byggnad där människor normalt vistas. Bolaget har anfört att en människa inte kan dö på grund av de får vatten upp till fotknölnarna. I bedömningen måste även äldre, sjuka och mindre barn beaktas. Bolaget har anfört att tillämpningsvägledningen RIDAS 2012. Denna vägledning är inte bindande och harmoniserar varken med lagens förarbeten eller Svenska Kraftnäts föreskrifter. Inte heller finns de riktlinjer avseende antal fritidshus kvar i RIDAS 2016 (utgiven oktober 2016). Bolaget har anfört att länsstyrelsen felaktigt utgått från att vattnet skulle vara snabbt stigande och med kraft forande. Bolaget har anfört att Fiskhustjärn inte behöver konsekvensutredas. Miljöbalken är enligt principen lex superior högre rankad än Svenska Kraftnäts föreskrifter. Enligt 11 kap. 24 -25 §§ miljöbalken ska en damm vara klassificerad om dammen vid ett dammhaveri kan medföra förlust av människoliv. Enligt 11 kap. 26 § miljöbalken är det länsstyrelsens skyldighet att besluta om dammsäkerhetsklass. Av Affärsverket Svenska Kraftnäts föreskrifter och allmänna råd om konsekvensutredning enligt 2 § förordningen (2014:214) om dammsäkerhet (SvKFS 2014:12) § 10 framgår att en konsekvensutredning med förslag på konsekvensklass alltid ska tillställas tillsynsmyndigheten på begäran. En lägre dammsäkerhetsklass än B skulle innebära att ett säkerhetsledningssystem inte behöver upprättas för Fiskhustjärn. Även kontrollen av dammen skulle bli lidande liksom beredskapen vid ett dammhaveri. Länsstyrelsens möjligheter att tillsyna densamma skulle minska. Mot bakgrund av vad som anförts och vad som framgår av myndighetens nu överklagade beslut anser

länsstyrelsen att dammen vid Fiskhutjärn ska klassificeras i dammsäkerhetsklass B. Vad som i övrigt framkommit målet föranleder inte någon annan bedömning.

DOMSKÄL

Inledningsvis anser mark- och miljödomstolen att länsstyrelsens beslut vad avser dammsäkerhetsklassificering medför en sådan rättslig verkan att beslutet ska anses överklagbart.

I 11 kap. 24 § miljöbalken anges att dammar ska klassificeras i en dammsäkerhetsklass om vissa förutsättningar föreligger, nämligen om ett dammhaveri kan medföra någon, några eller alla de konsekvenser som nämns i punkterna 1-7.

Dammar som ska klassificeras enligt 11 kap. 24 § miljöbalken ska enligt 25 § samma kapitel klassificeras i någon av dammsäkerhetsklasserna A, B eller C. Klassificeringen ska ske utifrån allvaret av de samhälleliga konsekvenser som ett dammhaveri kan få. Det är allvaret av de sammanlagda konsekvenserna av ett dammhaveri som ska bedömas.

Vad gäller frågan om vilken dammsäkerhetsklass som den i överklagandet aktuella dammen ska placeras i framgår av 11 kap. 25 § miljöbalken att detta är beroende av utseendet och omfattningen av de skador som kan komma i fråga vid ett dammhaveri. I bestämmelsens sista stycke understryks att om ett dammhaveri kan medföra förlust av människoliv och risken för detta inte är försumbar ska dammen klassificeras i dammsäkerhetsklass A eller B.

Bolaget har i utredningar redovisat att ett dammbrottsflöde bedöms medföra en påverkan som är lokal och begränsad på sätt att någon dammsäkerhetsklass A, B eller C inte är aktuell på denna grund.

Resultatet av bedömningen enligt 11 kap. 25 § sista stycket miljöbalken är i det här fallet helt avgörande för vilken dammsäkerhetsklass som regleringsdammen vid

Fiskhustjärn ska åsättas. Det är verksamhetsutövaren som på sedvanligt sätt har att visa att förutsättningarna för en viss dammsäkerhetsklass är uppfyllda.

Finns det då risk för att ett dammhaveri kan medföra förlust av människoliv?

Av 11 kap. 25 § miljöbalken framgår att om ett dammhaveri kan medföra förlust av människoliv och risken för detta inte är försumbar ska dammen klassificeras i dammsäkerhetsklass A eller B.

Frågan om hur risken för förlust av människoliv vid dammbrott kan bestämmas har inte närmare berörts i förarbetena till aktuella bestämmelser i miljöbalken.

Den hantering och värdering av dammsäkerhet som sker i dag utgår ifrån rekommendationer och vägledningar enligt RIDAS (Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet) anvisningar. Riktlinjerna får anses vara praxis och får även anses spegla vad som utgör bästa möjliga teknik.

I den tillämpningsvägledning som finns till konsekvensklassificering i RIDAS förs resonemang för att värdera risken för förlust av människoliv eller allvarlig personskada.

Av denna vägledning framgår att sannolikheten för förlust av människoliv är beroende av vattendjup och vattenhastighet. Studier visar att icke försumbar sannolikhet för förlust av människoliv föreligger vid vattendjupet 0,7 meter och vattenhastigheten 0,5 meter/sekund. Hänsyn bör även tas till andra faktorer som terrängförhållanden, vattenytans stigningshastighet, eventuell varningstid etc.

Vidare anges att sannolikheten för förlust av människoliv eller uppkomsten av allvarliga personskador kan reduceras genom aktiva åtgärder som evakuering samt avstängning av vägar med hög trafikintensitet och viktiga järnvägar med personbefordran inom påverkat område. Möjligheten att genomföra dessa åtgärder är dock beroende av en väl fungerande samverkan med berörda myndigheter,

effektiva varningssystem, god kunskap om vattnets utbredningshastighet och att tiden från dammbrottet till vattnets påverkan på platser där människor stadigvarande uppehåller sig etc. är tillräckligt lång. Bedömningen av förutsättningen för genomförande av ovanstående åtgärder får därför göras från fall till fall.

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att inta en annan ståndpunkt vad gäller att värdera risken för förlust av människoliv än vad framgår av RIDAS anvisningar.

För den aktuella dammen, som har en begränsningshöjd på ca 2,2 meter, har bolaget bedömt olika skadescenarior. Dessa visar att något enstaka hus som nyttjas för fritidsändamål kan beröras.

Bolaget har vid förnyad riskbedömning konstaterat att sannolikheten för att förlust av människoliv eller personskada bedöms vara försumbar.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan instämmer mark- och miljödomstolen i bolagets bedömning att risken för förlust av människoliv till följd av dammhaveri av regleringsdammen får anses vara försumbar. Härav följer att regleringsdammen inte ska klassificeras med A, B eller C. Vad länsstyrelsen har anfört ändrar inte domstolens bedömning.

Länsstyrelsens beslut angående dammklassificering för regleringsdammen ska därför ändras på så sätt att någon klassificeringen inte ska sättas dammen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 427)
Överklagande senast den 9 mars 2017.

Susanne Mörkås

Roger Ödmark

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Mörkås, ordförande, och tekniska rådet Roger Ödmark. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Aldegren.